

Zenélő faddi anzix

Egy Borsalínó történet

Borsalínó unottan lapozgatta Az Estet. Ez a mozdulat is már csak zsigogott benne, mint az izomfájdalom. A szénledobó nyíláson nem sok fény jutott a pincelakásba, a gyertyával, amit többnyire ő szerzett be, pedig takarékoskodni kellett. Nem olvasáshoz való, hangzott az ukáz.

A kotorékban alig lehetett lépni. A nappali műszakosok az egymás mellett heverő éjszakásokat próbálták kiűzni a fekhelyekről. Szóváltás nélkül, elcsattant egy-egy pofon, majd az időt tudomásul véve, feltápáskodott a hadi ipar második, már régen megroppant gerince, az éjjeli gárda. Borsalínó a különböző összetételű tömeget nézte. Az ágyfoglalók közül néhányan az egyik sarokba tolt alkalmatosság köré gyűltek, ahol egy hegedűt hangoltak. A zenész óvatosan húzta végig ujjbegyeit a vonó szőréen. Egy kisgyerek kapott oda, elszakítva a pattanásig húzott egyenest. Hangoskodás támadt, a csalódottság feljebb repült, mint a szoba alapzaja, a hangszeres azonban hátranyúlt és egy elfojtott szisszenés után újra húrozta a vonót. Az újságot kezében tartó férfi hangok, szagok és körvonalak ütközés- és robbanásponjtait észlelte. A helyiség másik végében Boa asszony pakolgatta célirányosan a széntörmelékkal kevert limlomot, hogy a napi adagból minél kevesebbet tüzeljen be az eldeformálódott kőszénkályhába. A sűrű pöffenekben visszaszivárgó füst senkit sem zavart a jelenlévők közül. A helyiségből egy hosszú és keskeny ablak nyílt a lichthofra, ami a szellőzésért felelt volna, azonban ezt is több órás egyezkedés után harcolta ki Borsalínó a házmesternél, miután a szoba többi lakója kilátásba helyezte, hogy eszméletlenül verik, mint azt a hazatért katonák tették egy november elejei reggelen. Mindannyiuk fülébe csengtek rimánkodása és jajai, amint a bérházi udvar falai zengték vissza. A nátha-járvány és az elpáholás után mindenki Egérkének vagy Mäuschennek nevezte. Eredeti neve pedig teljesen lekopott róla mint sebről a var. A volt detektívőrmester addig gyözködte az egybegyűlteket, ehhez latba vetette a már nem létező hivatali tekintélyét, hogy értelmetlen lenne ismételtlen megruházni ezt az embert, így az egyik kőműves elvállalta, hogy ágypénz fejében bont egy lyukat a szénledobóval ellentétes oldalon, amivel mindkét fél jól járna.

Borsalínó fújtatott a szénportól nehéz levegőjű félhomályban. Nem akart részévé válni a fáradt emberek utolsó nekifeszülésének a mai naphoz. Az utcára semmi esetre sem akart kimenni. A földszintig legalább fel kellene merészkednie, napok óta nem beszélt bizalmasaival az elmúlt napok eseményeiről. Boa asszonyt nézte, ahogy a férje üvegburájával zörög. A magas cigány nő a fejével söpörte a pince tetejét. A tüll ruhadarab a nő nyaka kö-

"Sputnikbeobachtungstation"

Tervező: Zsoltay Elemér, Szombathely 1967-68

rül tekergett, ide-odalibbent, szinte második fejként követte az áramvonalas test mozgólatait. A sürgés-forgás közepette gyűrűi tompán meg-megcsillantak, ruharétegeinek rojtjai élő körhintaként indultak egyik vagy másik irányba.

– Mikor cserélte a tartályban a vizét? – törte meg Borsalínó a kora esti motoszkálás hangjait.

– Nem víz, jól tuggya azt maga. Tartósítószer. Mind valami konyhás étel az e'múlt hónapokbú.

– Dolgozott valaha valahol?

– A Grippa előtt?

– Igen.

– Jártam a König strasszéra.

– Perdita volt?

– Ha?

– Pillangóként kereste a kenyerét?

– Ja. Nem, takarítottam, aztán a tavaszon, mikor gyött a gyárvány, kidobtak. Aszonták nem melengetnek kelgyót a keblükön. Devla verte volna ki rajtuk a ragyát. Aztán miko' az utcán jártak, már ők sem vo'tak azok, mint annak előtte.

– Kik lettek?

– Nem emberek vo'tak má', hanem mások. Nem úgy lettek olyanok, vagy... Mié' kérdezi? Mikor vo't maga utoljára a Negyedbe? Nem csivitelnek magának mindenünnen eleget a hadácsai? Vagy má' elrepültek délnek?

Borsalínót meglepte a nő gyors helyzetfelismerő képessége. A budapesti detektívek által működtetett besúgói hálózat elemei az elmúlt hónapokban valóban többször is félreinformálták a Testületet. Hiába ellenőrizték újra és újra a kapott füleseket, megszokottá vált a mellényulás. A háború után hazatértek dagálya tengernyi információt sodort magával és az alvilág gyorsabban és sikeresebben halászott a zavarosban, mint ők. Bízott bizalmasaiban, hogy mindig elsőrangú információval látják el. Még Oszkárban is, holott a boncnok mester inkább aszerint osztályozta a látottakat, hallottakat, hogy milyen étel járt mellé kísérőnek.

Boa megfordította az üvegburát és lecsavarta a tetejét. A lében lebegett a férje feje. Ruhája ráncai közül előhalászott egy dobozt, valamit bedobott, a folyadék szürkésen foszforeszkálni kezdett.

– Majuszhen reggel asszonta, levele gyött – mondta.

Borsalínó feltápszkodott a törött használati tárgyak dombjáról, és megindult felfelé. Az utca hangjai nem hatoltak le a pincébe, de már megütötte fülét a szomszédos telkeken az üvöltve veszekedők görgetege, és megérezte az ingyenkonyhák város felett lebegő főtt káposzta-szagát. Az udvart rendben tartotta a házmester és a postát is igyekezett átvenni, még azoknak a semmirekellőknek is, így nevezte a pincében lakókat, hogy emiatt még-se érje szó. Több csengőt fenntartott, így akinek valamilyen elintézendő dolga akadt vele, soha nem tudta, melyiket szólaltassa meg. Ha valaki egymás után mindet megnyomta, aki meglátása szerint rangba alatta állt, kegyetlenül lehordta mindennek. Felfelé kaptatva Borsalínó fentebb tolta a kalapját, amiről nevét kapta, majd bekopogott a lakásba. Néhány fehér tincs kikandikált a fejfedő alól.

Egy alacsony férfi nyitott ajtót.

– Már megint maga az?

– A levelémért jöttem.

– Á. Az a randaság.

Mäuschen tért-fordult, kiszáratva visszatért egy kisméretű borítékkal, rajta Borsalínó jelenlegi címével.

– Remélem, ez az utolsó alkalom.

– Senki nem tudja, hogy itt lakom.

A volt detektív megfordította a papírt. A feladó helyét üresen hagyták. Bal mancsa leg-hosszabb karmával felvágta a borítékot.

– Na, viszlát! – emelte fel a hangját, elfordult az ajtótól.

Lebaktatott Boáékhoz, a rókaljukhoz hasonlatos pincébe. Szembejövet lassan hömpölyögtek kifelé az éjszakai munkások, férfiak, nők vegyesen. Megvárta a már arcukat vesztettek távozását, menetük halk zúgolódást karcolt a zajjal terhelt estbe.

Újra belépett a méhkasba. Testek forgolódtak, tülekedtek a lavór mellett, amibe már többen is belemosták magukat. Egy nő próbált volna szót érteni egyik gyerekével. Boa aszszony kezében tartotta férjét. Pillantása megfeszült, mint az újonnan felhúzott telefonzsinórok a póznákon. Félhangosan beszélt a fejhez. A burában az ajkak szétnyíltak, a tartály tartalma beáramlott a szájüregbe, az úrtartalom mégis ugyanaz maradt. Átszűrte környezetét. A szemgolyó forogni kezdett üregében. Le-lecsukódó szempillák úgy ereszkedtek alá, mint párnából kiszökött és a levegőben himbálózva leérkező tollak. A tekintet összpontosított figyelemről árulkodott, ahogy követte a nő mozdulatait. Petyhüdtnek tűnt elsőre, azonban ha jobban megvizsgálják, egyértelművé válna, hogy a bőr és a csont kezdtek egymásra simulni. A néhai házastárs jelenléte, látványa és érzete mosolygásra ingerelte Boát, miután kinyújtotta nyelvét. Borsalínót a hangtalan és szagtalan teremtés addig nem nyugtalanította és nem ábrándította ki véglegesen a háború előtti időből, amíg meg nem tapasztalta a feleség reakcióját, miután az üvegbura lakója ki nem nyitotta a szemét először. Néhány másodpercnyi ébrenlét után, újra elszenderedett. Az aszszony valahogy mégis talált megoldást annak áthidalására, hogyan hozza vissza az

életbe a fejet. Azóta így élnek. Borsalínó bentebb sétált, óvatosan kerülgetve az itt-ott heverőket. A csend hízní kezdett a helyiségben.

– Ne olvassa e'!

– Mit beszél? Miért ne?

– Mert a pisel azt mondta – biccentett a nő a kezében tartott férje felé.

– Ezt mégis hogyan gondolja?! Becsatornáz valamit magán keresztül, mint egy látnok. Azoknak az időknek vége. Logikátlan erről, így, itt és most beszélnie.

– Úgy megy végig az életem, hogy minden lépésit megvizsgálja: a maga előtt lévő meg a mögöttit. De dad mást lát, mint maga.

– Ezzel nem adott semmire sem magyarázatot.

A nő előrébb lépett, menet közben arrébb rúgva néhány útjában fekvőt. Megállt a volt detektív őrmester előtt.

– Elhúzza a nótáját.

– Kicsoda?

– Akitől jött az üzenet. Majd mink megnézzük.

Még odakinn sem tudná igazán szemügyre venni, így Borsalínó bizonytalanul az orrához emelte a felszakított borítékot és annak tartalmát. Üres. Nem érezte a lap szagát, sem a tintát, de még izzadságcsepp nyomát se. Egy hézag, amelynek nem lett volna szabad megjelennie. A spanyolnátha tavasza óta

egyre több alkalommal fordult elő ilyesmi, hogy nem tud elindulni egy ügyben. Korábban, még a tanfolyamon, némi segítséggel a legtöbb esetben azonosítani tudta a szagtalanító tompa, mégis enyhén édeskés illatát. Azt akkor a labor vizsgálta tovább és csak később, az esetleges nyomozás egyik irányának elakadtával vették elő ismételt, és ha ígértesnek tűnt, akkor azon a vonalon haladt tovább a detektív munka. Ez azonban egy selejt, egy deformáció, ami beazonosíthatatlanságával beírta magát a testületi munka zsákutcái közé. A Turulok elrepültek, a Csillagösvény ismeretlen irányba tért. Ami érkezett, az pontosan az a névtelen idegenség, ami pacaként éktelenkedik az eddig általuk ismert. Orra ezt a nomádot, csellengőt, rendszeren kívülit szagolta ki. A hiány is árulkodott, ha másról nem, hát a különbség létéről. A kutatások inentől kezdve megtorpantak. Zagyva, girbe-gurba csapások rajzolódtek ki, alakatlan, rá nézésre átabotában összeillesztett gondolatok kacskaringóztak elő egészen a harmas útig. Ilyenkor a testületi vezetőség többször átnéztett a legénységgel egy-egy bizonyítékot, még a konstráblerek is betekintést nyerhettek bizonyos részekbe, mégsem tudtak jobb eredményeket felmutatni a kriminalisztika terén. Többségében lezáratlanként könyvelték el azokat az ügyeket, ahol a nyomozói munka kútba esett. Különösen akkor volt sietős a minél hamarabbi befejezés, amikor nyomuk veszett azoknak az embereknek, akik a hármastól indultak el. Borsalínó nem akart az eltűntnek nyilvánítva oszlopában egy újabb rovatka lenni. Átnyújtotta a borítékot.

Boa asszony megcsavarodott tengelye körül. Úgy forgatta a kapott tárgyat az egyik gyűrűjén, hogy a másikon lévő bura lakója láthatta a tartalmát, amikor kivette. Egy képeslap, rajta fekete betűkkel: Üdvözet Faddról, Bali Péter, m. kir. ítéletvégrehajtó. A nő meglepődött, arca azonban rezzentelen maradt. Szétnyitotta. Fehér zaj nyikorgott és szörcsögött

néhány pillanatig, bentebb kaparva magát Borsalínó hallójáratába. A volt detektív örmes-ter elsőként ismerte fel a jelentésüket, egy mozdulattal becsukta az anvizot.

A frontról való hazatérése óta nem találkozott ezzel a technikával. A rádió megjelenése jelentősen növelte a katonai üzenetek célba juttatásának sikerességét, így kevesebben lövöldöztek postagalambokra. Sok helyen azonban még a régi rendszert alkalmazták. Ennek befolyásolására, az új technikai eszköz felbukkanásával, soha nem látott távlatok nyíltak. Az ellenséges madarakat elfogták, és egy körültekintően meghatározott tartalommal leködolták az eredeti üzenetet. Az így nyert réteg emberi hangtól mentes zajokat és zörejeket egyesítette egy fegyverre, hallótávolságon belül elpusztítva mindenkit. Így fordulhatott elő, hogy eleinte nemcsak a pilóták élethossza volt drasztikusan alacsony, hanem a rádiót kezelő személyzeté is.

– Érthető – tátogta maga elé.

– Ha? Mi érthető?

– Ezt a hadsereg fejlesztette ki. Eleinte rosszabb hatásfokúnak bizonyult, mint a mustárgáz, mégis küldték mindenkinek. Jutott az oroszoknak, akik védekezésül bármit, ami kenhető felvittek a fülükre. Délen szintén ugyanebből a célból megpróbáltak összeállítani egy siketekből álló századot, aztán mikor rájöttek, hogy nem túl hatékony vezényelni őket, feladták. A németek idegenkedtek tőle, itt-ott azért mégis kipróbálták, gyatra eredménnyel. Az, hogy felbukkanhatott Budapesten, ráadásul ebben a formában, jelzésértékű.

– Magának gyött. Ki kü'dte?

– Az anvizon a hóhér látható. Ez a maga nemében egyértelmű. Abban hogy kiderítem, ki is lehet a feladó személye, jelentős előnyhöz juttat az, hogy nagyon kevesen tudják, jelenleg hol tartózkodom. Mindössze négy-öt emberről van szó. Meg kell kérdeznem Mäuschent, hogy látta-e a kézbesítőt. Fogja, ne nyissa ki még egyszer!

Borsalínó hosszú percek óta házmestere ajtaján kopogtatott.

– Jöjjön kifelé, Egérke, beszédem van magával.

– Mit akar már megint?

– Hogyan érkezett a levelem? A postás vagy esetleg más hozta?

– Egyik sem.

– Hanem?

– Fentről szálingózott alá. Madár által lett kézbesítve.

– Látta hogy nézett ki?

– Nem.

A pincelakásba visszaérve fel-alá kezdett járkálni, ezzel több nappali műszakosból kiváltott néhány cifra káromkodást.

– Aki ezt a levelet küldte, ismeri vagy ismerte a katonaság utolsó egy évében bevetett hadi technikát. Mégpedig feltehetően magas pozícióból. Összeköttetései révén és pénze segítségével elérte, hogy a fegyver most már a fronttól messze is bevethető legyen. Az ítéletvégrehajtó neve mégsem stimmel. Pétert ír, holott tudomásom szerint Mihálynak hívják.

Boa asszony közelebb hajolt férjéhez. A fej néhányat pislogott, megmerevedett, tekintete a nőre szegeződött.

– Szunto és anyyelo – jelentette ki.

– Attól, hogy az egyik szent, másik pedig angyal, nem léptem előre a gondolkodásban. Egy szempont a többi közt.

Az üvegbura és a levél szagtalansága csak ekkor robbant szét Borsalínó orrában. Át-terjedt a szénmonoxiddal kevert levegőre, majd lefojtotta. A hiány kisajátította magának a szaglószerve érzékelési skáláját. A volt detektív őrmester lelökte fejről a kalapot, kezével és mancsával eszeveszettül gyorsan bokszolni kezdte az orrát. Néhány ütés után a kobakjára mért ütések. Miután végzett, baljából előcsalta a karmokat és hosszú cafatokra tépte a kabátját és nadrágját. Közben hangosan morgott a jelenlőkre, pofájával a cigány nő felé fordult.

Boa asszony az örvénylő őrjöngést figyelte. Hozzászokott az ilyesmihez. Óvatosan elindította egyik kezét ruhája ráncja felé. Egyetlen mozdulattal kiemelte az apró ládikát, amelyből korábban a férje burájába pottyantott valamit. Szájához emelt egy darabot, lenyelte. A nő kitekeredett a magára öltött gúnyákból. Meztelenségéről egyedül az itt-ott megjelenő pikkelyei terelték el a figyelmet. Testének középső része hurkot formált, elülső része felágaskodott. Magasba emelte férjét. Ketten figyelték az állatiasodott detektívet, aki felugrott az egyik ágyra, amin két ember zsúfolódott össze. Borsalínót gyorsan kipenderítették onnan, hiába lapult a szétfoslott cihák közé és harapott mindenkit, akit csak ért. A nő újfent kinyitotta a zenélő faddi anzixot.

Iránytalan kóborlás. Gyorsulás és önmeghatározás. Fordulás és fordulat. Sebesség a végtelemben. Megismétlődő mondatok. Megismétlődő mondatok. Számsorok földöntúli szabályok szerint. Eloszlás és összezáródás. Hol elnyúló öspályákon lüktet a kozmosz, ott erő és anyag van. Dohog a csillagkohó, izzanak a körbeforgó spirálkarok. A kötési energia nem meghatározható. Az emberi nem osztódik és osztokodik. Lealjasult, de megment, valamit abból, ami eddig történt. Elraktároz, elővesz, lebont, újra összerak. Illesztéket vés, betonnal önti ki a Csillagösvényt. Ok-okozat elveszett a fehér zajba burkolózó pincehelységben. A levél ismét megérkezik. Borsalínó felismeri, Boa asszony kinyitja. Pánikba esnek, egymás torkának ugranak. A boríték aláleg. A volt detektív őrmester kézhez kapja. A cigány nő megoldja a rejtélyt azzal, hogy elveszi tőle és az üvegburába teszi. Férje átszűri, kinyilvánítja, hogy mit kell tenni. A volt tiszt úgy tesz, ahogy mondták neki. Az anzixot egy fiatal postás hozza. Miután elvette a küldeményét, a férfi széttépi és kidobja. A házaspár egyik tagja sem bukkan fel.

Borsalínó hanyatt fekszik a földön. Fáj a feje. Megfogadja magában, hogy többet nem cselekszik meggondolatlanul a kotorékban. Melléhullott *Az Est*. „Menekülő utcanépre lövöldöznek, mint a nyulakra a tarlón. Mégis a forradalmárok jelenléte a mindenütt jelenlévő hiányoktól rettegő fővárosi lakosságnak áldást jelentett.” ■ ■ ■

Fekete I. Alfonz (Szabadka, 1986): prózát és kritikát ír. JAKkendő-díjas, kötetének címe *A mosolygó zsonglőr* (József Attila Kör-Prae, 2016).